

Pieter Stoel, Alexander Verpoorte, Thijs van Kolfshoten en Freek Buschers

Stenen op 36 meter onder NAP. Over de ouderdom van de paleolithische vondsten uit Woerden

Uit de zandwinlocatie Woerden komen duizenden botten van pleistocene zoogdieren en ook stenen werktuigen. Ze zijn opgezogen van dieptes tussen circa 20 en 36 meter diepte en afkomstig uit afzettingen van het Rijn-Maas-systeem. De werkhypothese is dat de oudste artefacten afkomstig zijn uit afzettingen van tenminste 350.000 jaar oud. In de lezing willen we de argumenten en de opzet van het vervolgonderzoek toelichten.

Patrick Ploegaert

Rotterdam Beverwaard: Kuilen met crematieresten uit het Mesolithicum

Tijdens een opgraving op de top van een rivierduin zijn in 2008 ten zuiden van Rotterdam kuilen gevonden uit het Mesolithicum. In drie kuilen zijn menselijke crematieresten aangetroffen. Met de crematies waren ook bijgiften meegegeven, waaronder werktuigen van vuursteen, een rolsteenhamer en een slijpsteen. Bijzonder is dat enkele werktuigen zijn gemaakt van Wommersom-kwartsiet. De crematieresten zijn gedateerd tussen 7500 en 7000 v. Chr.

Zie ook www.rotterdam.nl/GW/Images/BOOR/PDF/BOORnieuws15.pdf

Ivo van Wijk, Piet van de Velde en Luc Amkreutz

Odyssee I: Terug naar de Bandkeramiek: "vergeten" onderzoeken van de LBK

Met het Odyssee project: Terug naar de Bandkeramiek is een nieuwe impuls aan het vroegneolithisch onderzoek in Zuid Nederland gegeven door juist oud onderzoek opnieuw op tafel te leggen. Dat dit geen herhalingsoefening was, blijkt uit de eerste uitkomsten van het archief- en aardewerkonderzoek. Deze verleggen de accenten in wat vaak als een gekende cultuur wordt beschouwd. In deze bijdrage worden een aantal eerste resultaten gepresenteerd die een completer, maar misschien ook wel minder eenduidig beeld schetsen van deze eerste boerenbewoning.

Zie ook www.bandkeramiek.nl

Jeroen Flamman

Methoden en technieken voor het onderzoeken van vuursteenvindplaatsen. Ervaringen en best practices van opgravingen uit de laatste 10 jaar

Gedurende de afgelopen tien jaar zijn er diverse opgravingen geweest van vuursteenvindplaatsen uit het mesolithicum en neolithicum. Daarbij zijn methoden en technieken toegepast die vaak bedacht waren op grond van de archeologische kenmerken van de sites, maar daarna door externe invloeden zoals ligging in het landschap en de mogelijkheid tot het ontsluiten van de vindplaats moesten worden aangepast. Door het bundelen van de ervaringen met deze methoden en technieken kan voor de nabij toekomst een overzicht van best practices worden opgesteld, zodat we voort kunnen bouwen op de bestaande kennis.

Leo Verhart

Neolithische bijlen tussen Belfeld en Roermond: een inspiratie voor amateurs?

Tussen 2009 en 2011 heeft een klein groepje Limburgse amateurs alle neolithische bijlen in hun werkgebied geïnventariseerd. Dat leverde veel nieuwe gegevens op over de bewoningsgeschiedenis van het onderzoeksgebied en verschillende aspecten van het gebruik van de bijlen. Dit onderzoek zou een inspiratie kunnen zijn voor anderen om een vergelijkbare documentatie en studie uit te voeren.

Peter Stokkel

Vlaardingen-nederzettingen in Den Haag

In de eerste helft van 2011 is een archeologisch onderzoek uitgevoerd op een terrein in het Wateringse Veld, een nieuwbouwoecatie in Den Haag. Onder niveaus met middeleeuwse, Romeinse en ijzertijd sporen werd per toeval een goed geconserveerde cultuurlaag met resten uit de Vlaardingencultuur aangetroffen. Na gravend onderzoek bleken er meerdere huisplattegronden, waterkuilen en veel vondstmateriaal aanwezig te zijn. Bijzonder is dat niet alleen een groot deel van de nederzettingkern is opgegraven, maar ook een groot deel daarbuiten. Hoewel de specialistische uitwerking nog moet beginnen zijn de resultaten nu al indrukwekkend. In deze bijdrage worden de eerste resultaten gepresenteerd.

Bjørn Smit

Odyssee II: De laatneolithische schatkist van Noord Holland op een kier: resultaten van de opgraving uit 1986 te Keinsmerbrug'

In 1986 is door toenmalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek een laatneolithische vindplaats te Keinsmerbrug (gemeente Zijpe, Noord Holland) opgegraven. In het kader van het Odyssee project is er onderzoek gestart naar de Enkelgrafcultuur in de Kop van Noord-Holland. Het doel van dit onderzoek is de resultaten van een aantal van deze opgravingen uit te werken en te publiceren. Inmiddels is het multidisciplinaire onderzoek van Keinsmerbrug afgerond en bevindt de rapportage hiervan zich in laatste fase. Tijdens de lezing zullen de inzichten en interpretaties worden gepresenteerd.

Zie ook: <http://www.singlegrave.nl/>